

HET KLIMAAT, EEN ECONOMISCHE GAMECHANGER –

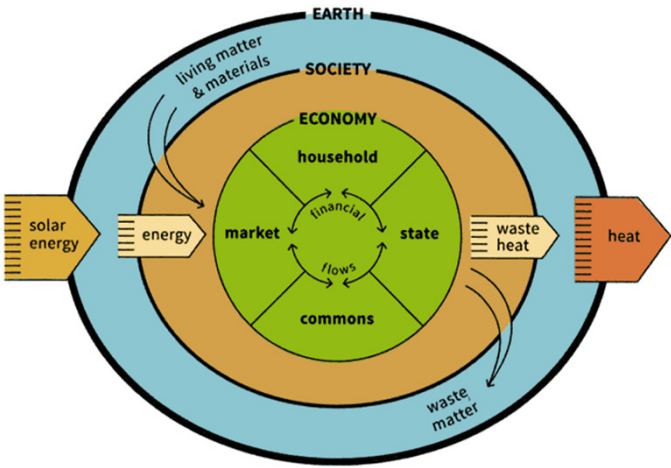
DUURZAAM EN RECHTVAARDIG BLOEIEN ZONDER GROEI

Jonas Van der Slycken

1

ECONOMISCH SUBSISTEEM...

Source: Raworth (2017), Doughnut Economics.

2

2

GDPGDPGDPGDPGDPGDPGDPGDPGDPGDPGDPGDP

3

[illegible]

4

5

5

6

6

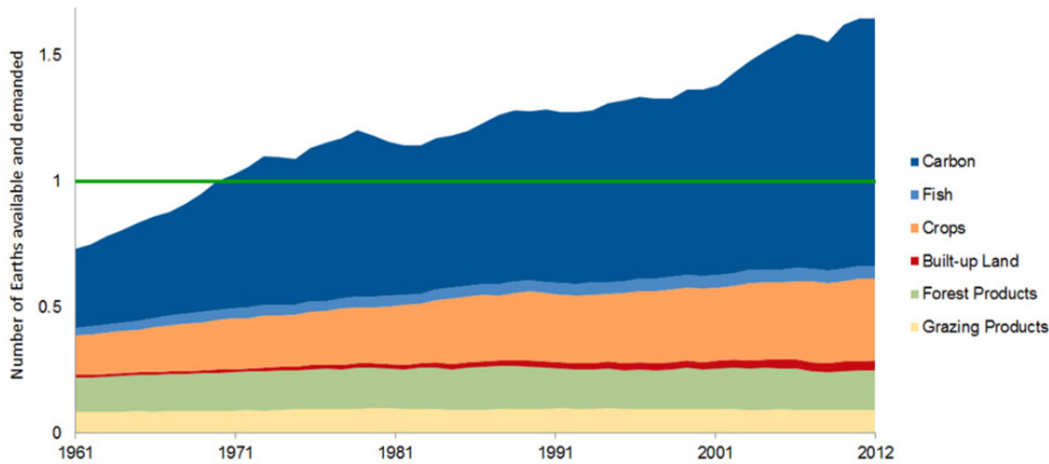
7

7

Bron: Murphy en Hall (2011)

8

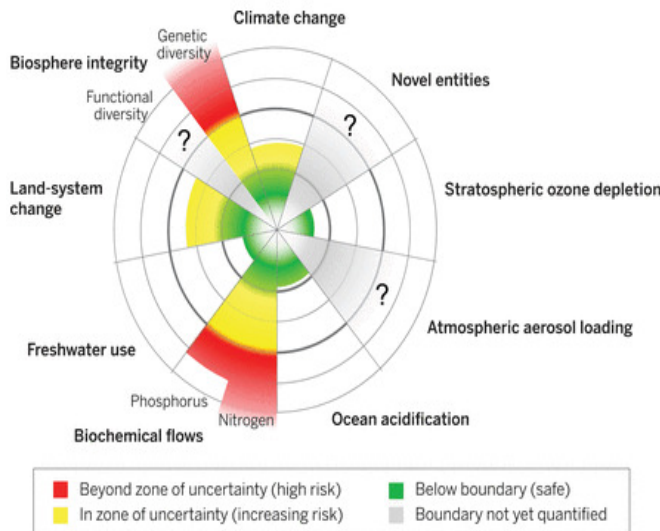
MONDIALE ECOLOGISCHE VOETAFDRIJK

Source: footprintnetwork.org

9

PLANETAIRE GRENZEN

Source: Steffen et al. (2015)

10

INDEX OF SUSTAINABLE ECONOMIC WELFARE (ISEW)

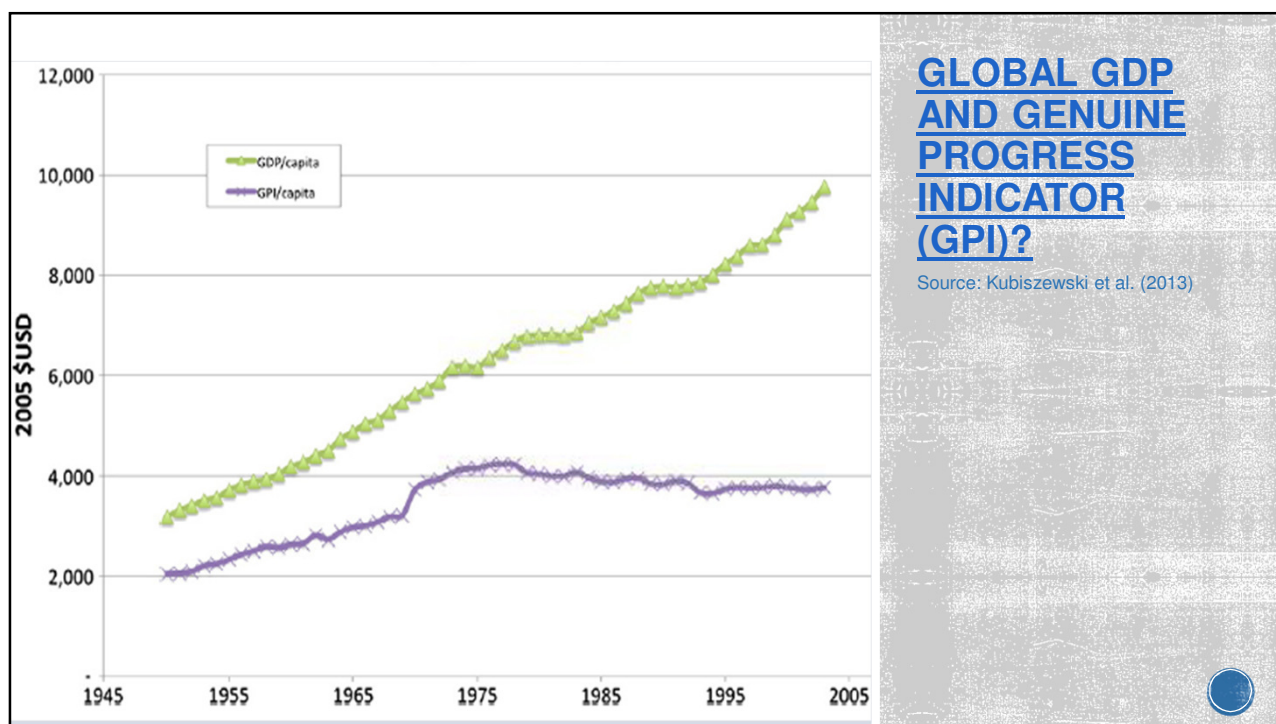
BATEN

- **Private consumptie** (+)
- Welvaartsverliezen ten gevolge van inkomensongelijkheid (-)
- Waarde van huishoudelijke arbeid (+)
- Niet-defensieve publieke uitgaven (+)
- Defensieve private uitgaven (-)
- Kapitaalaanpassingen (+/-)

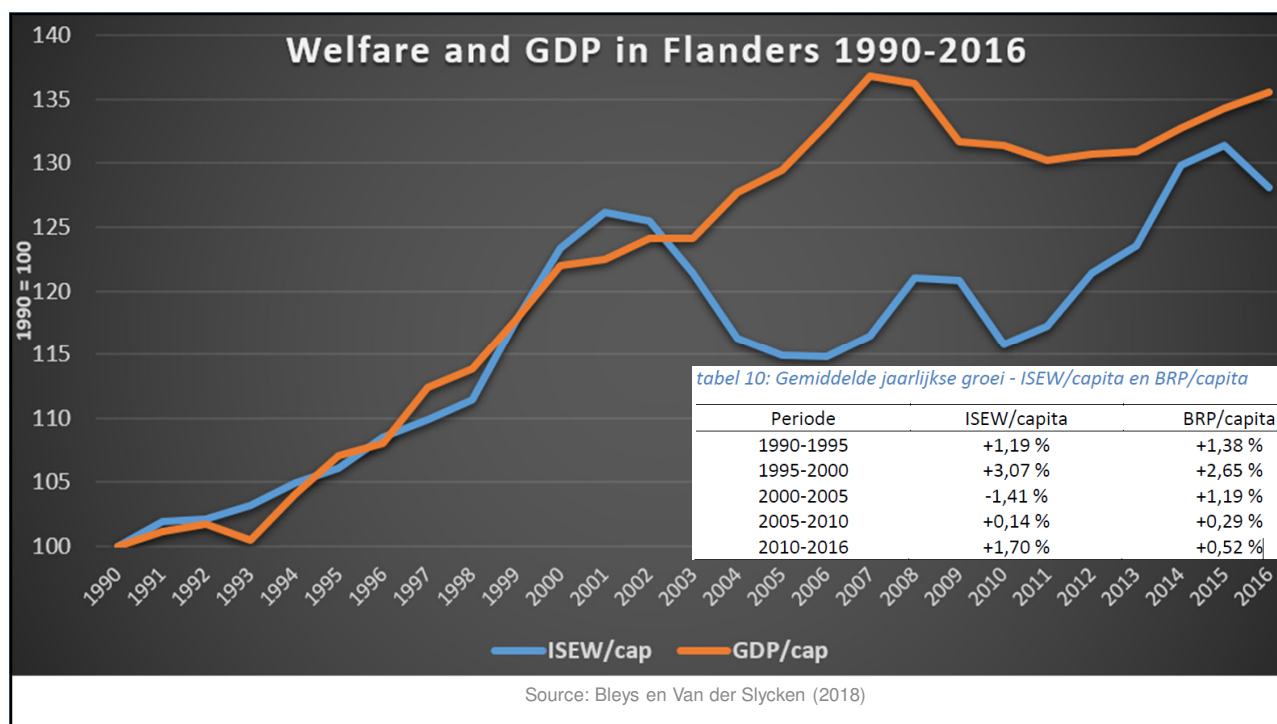
KOSTEN

- Milieudegradatie (-)
- Depreciatie natuurlijk kapitaal (-)

11

12

13

DILEMMA

- Groei in huidige vorm is onhoudbaar
  - Grondstoffenverbruik, ongelijkheden in sociaal welzijn en milieukosten
- Recessie is in huidige omstandigheden onstabiel
  - Consumentenvraag, werkloosheid, minder competitiviteit, recessiespiraal

14

TO GROW OR NOT TO GROW?

- Pragmatische aanpak binnen neoliberalisme en kapitalisme
  - Dominante groeimodel evident
  - Doorsnee econoom
- **Systeemkritisch perspectief** (*postgroei of ontgroei*)
  - Herman Daly, Kate Raworth, Tim Jackson, Peter Victor
  - Economie anders vormgeven
  - Groei is sociaal ongewenst, oneconomisch, & onecologisch

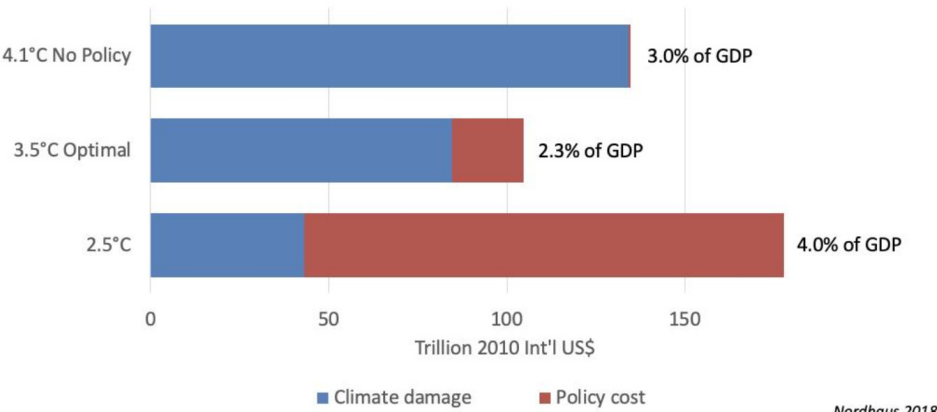
BBP GROEI EN KLIMAAT

- Mislukte oogsten
- Beschermende uitgaven (airco, zwembad, boom,...)
- Investerings in hernieuwbare energie, renovatie, ...
- Herstellende uitgaven na storm
  - Huizen opnieuw opbouwen vereist grondstoffen (bv. hout) -> emissies

NORDHAUS?

Cost of Climate & Climate Policy across 21st century

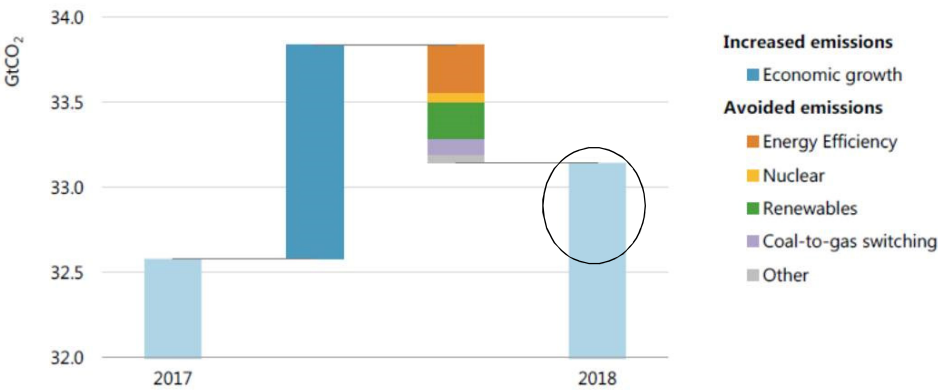
Source: @ BjornLomborg

17

17

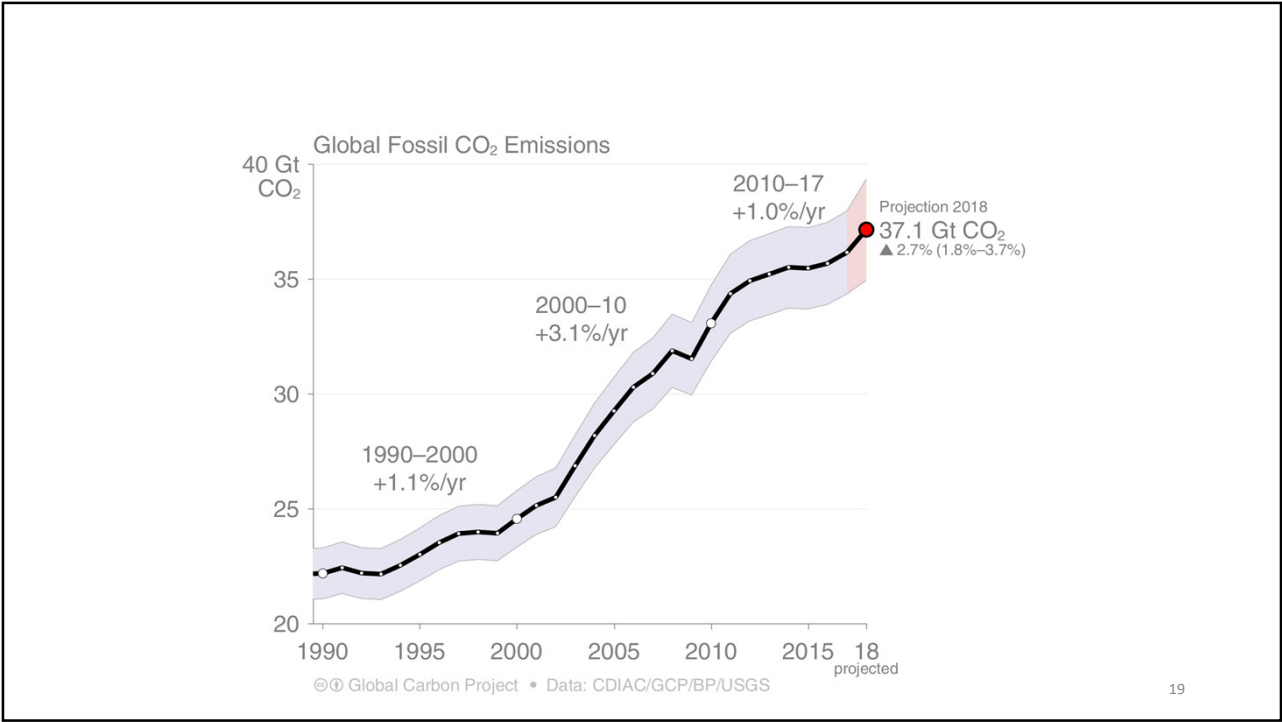
Economische groei = groeiende emissies

Figure 5. Change in global energy related CO₂ emissions and avoided emissions, 2017-18

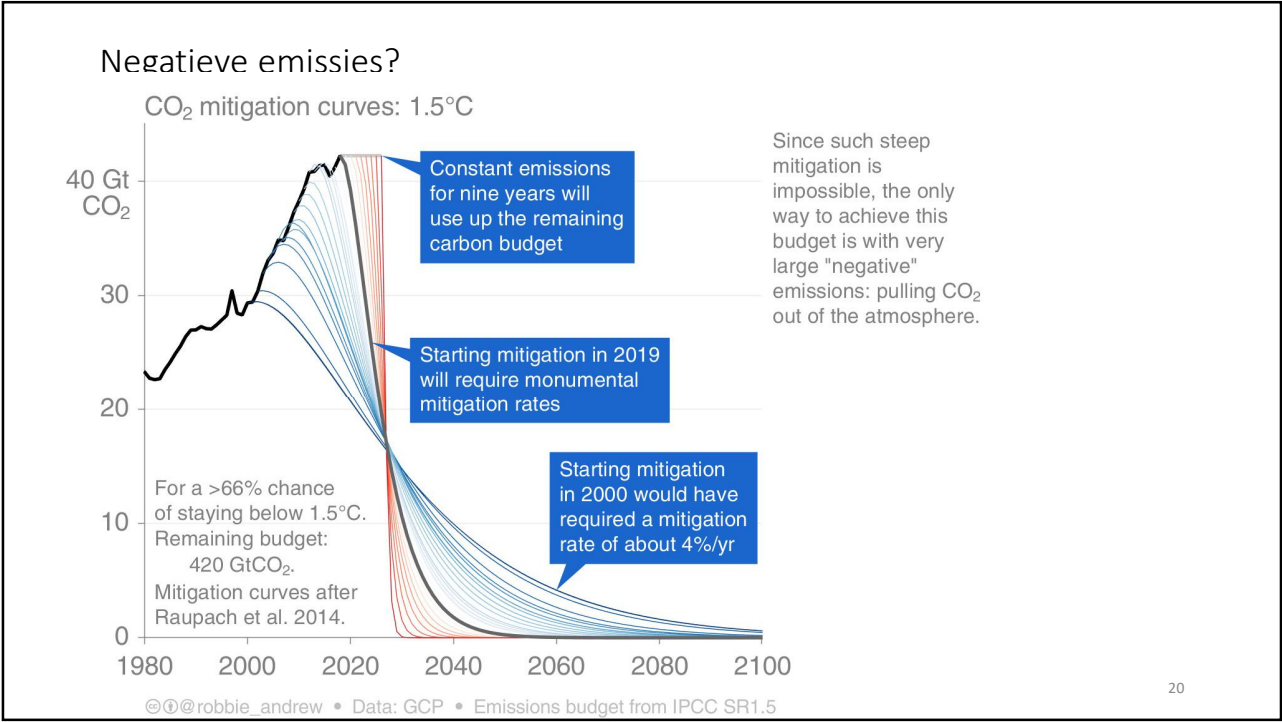

Source: IEA - Global Energy & CO₂ Status Report 2018

18

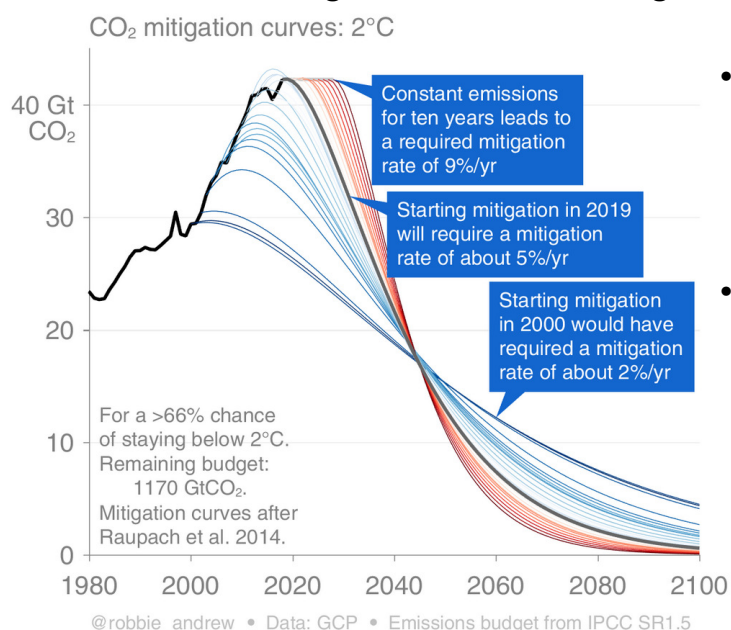

19

20

Forse emissiedalingen verzoenbaar met groei?

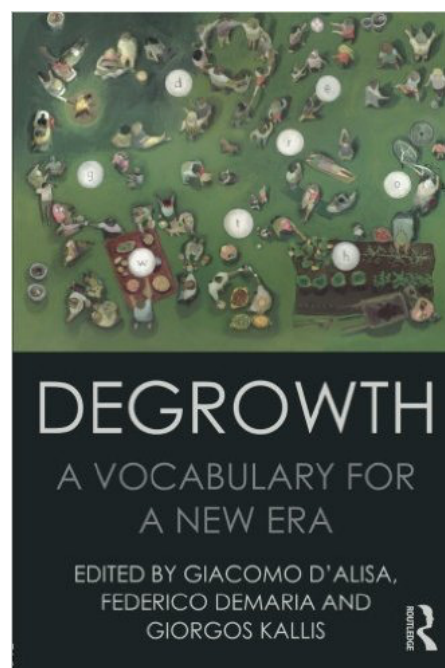

- Avoiding dangerous climate change demands de-growth strategies from wealthier nations (Kevin Anderson & Bows-Larkin, 2013)
- IPBES: weg van het beperkte groeiparadigma

21

Ontgroei

- = relatief jonge overkoepelende beweging ~ eerste conferentie in 2008 in Parijs, sterke opmars sindsdien
- Activistische slogan -> sociale beweging
- *decolonizing the imaginary*
- Herpolitiseren publiek debat (*activist-led science*)
- Alternatieve socio-ecologische toekomst(en)

22

22

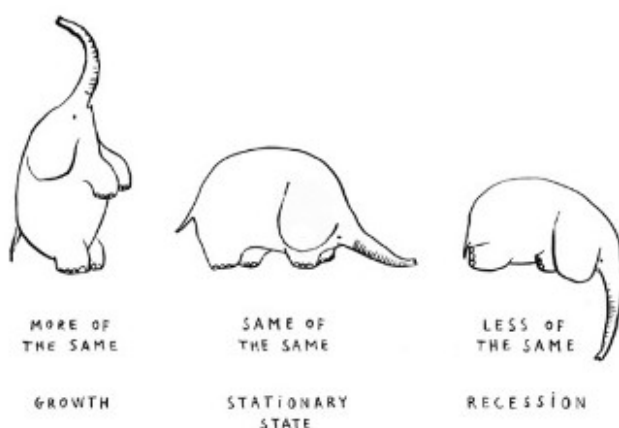
Definitie

Ontgroeï contesteert de groeihegemonie en roept op tot een democratisch geleide herverdelende inkrimping van productie en consumptie in geïndustrialiseerde landen als middel om ecologische duurzaamheid, sociale rechtvaardigheid en welzijn te bereiken.

(Demaria et al., 2013)

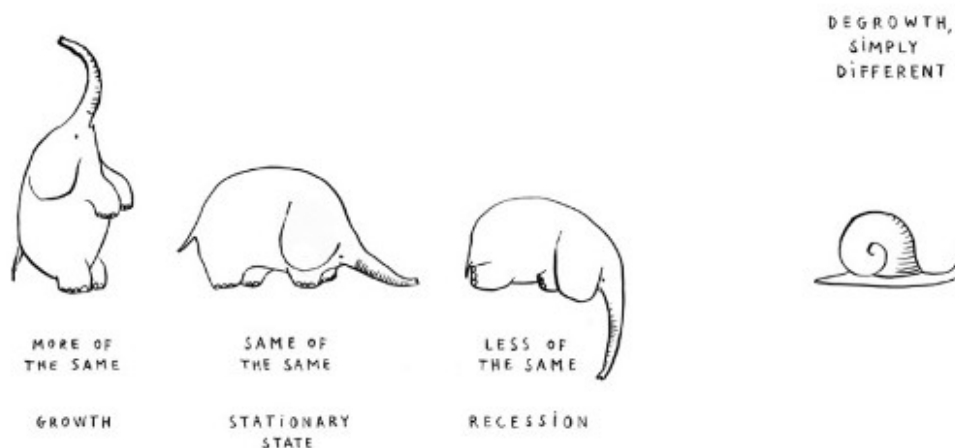
23

Ontgroeï is geen recessie

24

Ontgroeï is geen recessie

25

betekenis leven
en welzijn

democratie

bio-economie

ontgroeï (Demaria et al., 2013)

ecologie

rechtvaardigheid

critiques of development en
lof voor anti-utilitarianisme

26

Ijzere kooi van het consumptisme

We are persuaded
to spend money we don't have
on things we don't need
to create impressions that won't last
on people we don't care about.

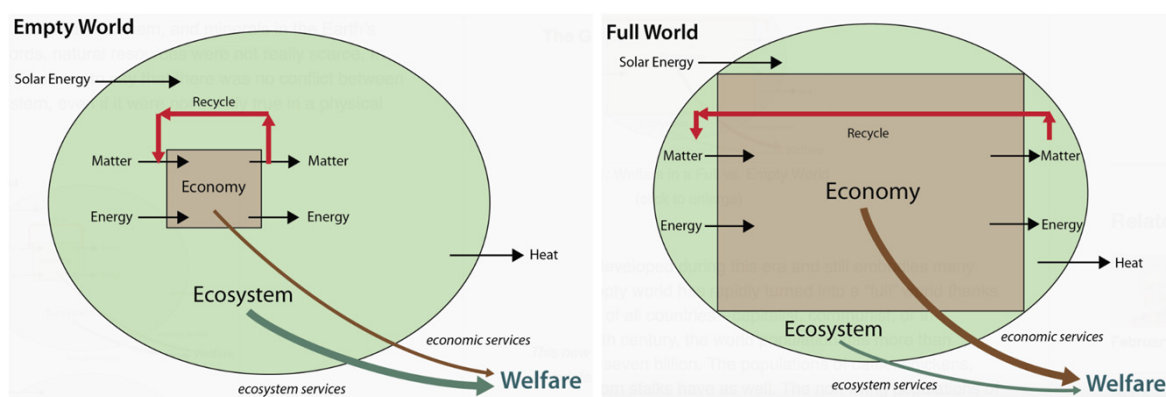

Tim Jackson

27

Ecologie

- In conflict met industriële productie en consumptie

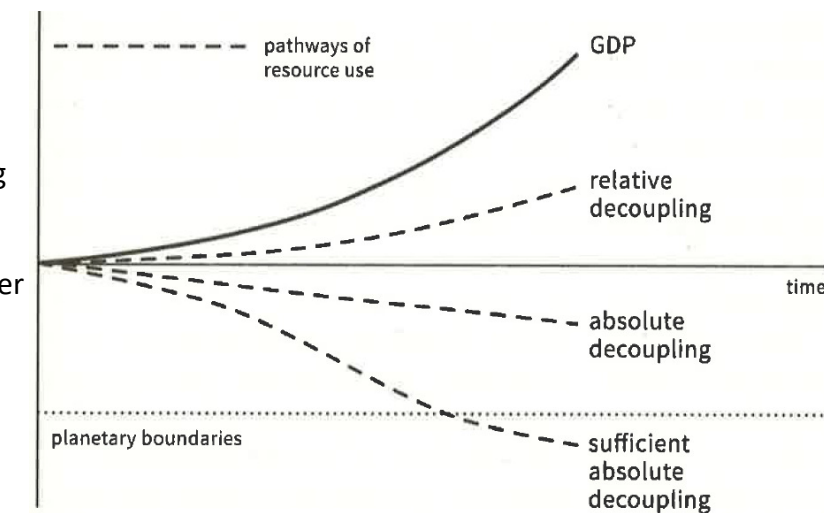
Source: Daly (2015), Economics for a Full World.

<http://www.greattransition.org/publication/economics-for-a-full-world>

28

Ecologie

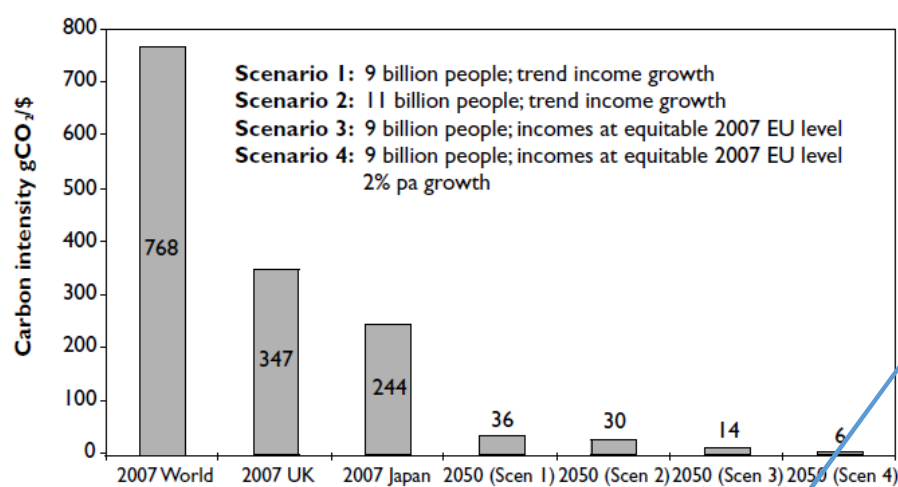
- In conflict met industriële productie en consumptie
  - Geen absolute ont koppeling industriële expansie en ecologische destructie
  - Absolute ont koppeling is zeer onwaarschijnlijk
  - Ontgroeï reduceert druk op ecosysteem
- > ont koppelingsidee ontcrachten (én groei)

Source: Raworth (2017), Doughnut Economics - Seven Ways to Think Like a 21st-Century Economist. London: Random House Business Books.

29

$$I = \overset{+}{P} \times \overset{+}{A} \times \overset{-}{T} \text{ Hoge technologische verwachtingen}$$

Bron: Jackson, T. (2009).

Now Required to meet IPCC target

30

Hoge technologische verwachtingen

I = jaarlijkse
groecijfers (%)
emissies

Jaarlijkse groecijfers (in %)	P	A	T	I (= som)	Koolstofintensiteit
1990-2007	1,3	1,4	-0,7	2	
<u>2050</u>					
Zelfde trend inkomensgroei	0,7	1,4	-7	-4,9	21 x lager
EU-inkomens 2007	0,7	3,4	-9	-4,9	55 x lager
EU-inkomens 2007, 2% groei	0,7	5,4	-11	-4,9	130 x lager

31

Alternatieve IPAT volgens Donella Meadows

Impact = consumptie leger

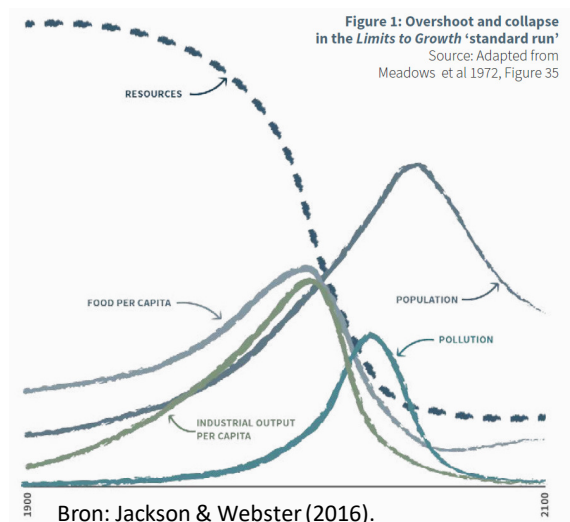
- + grootindustrie
- + kleine bedrijven
- + overheid
- + luxeconsumptie
- + levensnoodzakelijke consumptie

32

Limits to Growth

- Zonder wijziging -> nefaste gevolgen binnen de eeuw
- Op koers voor 'standard run'
  - Instorting van productie en levensstandaard
- Instorting door minder kwaliteitsvolle grondstoffen
- Vroege antwoorden zijn nodig
- Sociale limieten eerst
  - Oorlog, uiteenvallen samenleving, ongelijkheid (bv. gele hesjes?)

33

Rechtvaardigheid én duurzaamheid samen

- Levensstandaard rijken, niet populatie (visser in India vs. bankier in NY of Mumbai)
- Ecologische schuld: globale N betaalt globale Z voor verleden en huidige koloniale exploitatie
- Herverdeling grondstoffen en rijkdom tussen en binnen N en Z
- Rechtvaardige verdeling economische, sociale, en milieugoederen en -kosten doorheen de tijd (inter en intra generaties)
- *The Spirit Level: Why Greater Equality Makes Societies Stronger* (Pickett & Wilkinson, 2010)

34

10 beleidsvoorstellen

1. Schuldenaudit door burgers
2. Kortere werkweek (werkdelen)
3. Basis- en maximuminkomen
4. Groene belastinghervorming
5. Stop subsidies en investeringen vervuilende activiteiten
6. Ondersteun alternatieve, solidaire samenleving
7. Optimaliseer gebruik van gebouwen
8. Reduceer reclame
9. Milieulimieten (caps)
10. Schaf gebruik bbp af als indicator economische vooruitgang

35

Scenario's Peter Victor

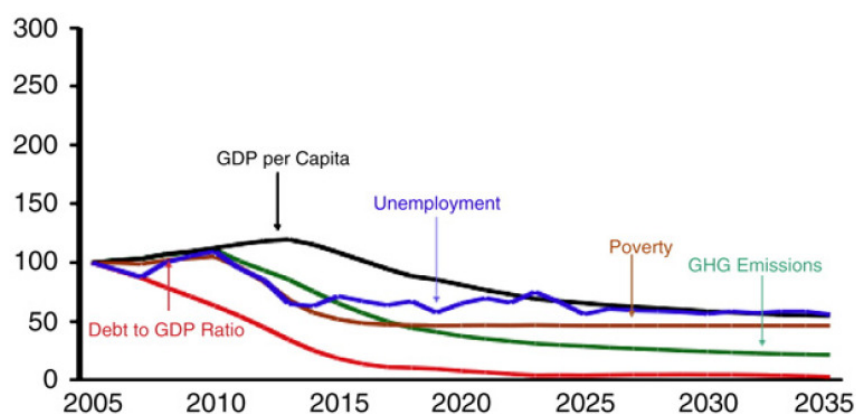

Fig. 5. Scenario 4 – A degrowth scenario.

36

Scenario's Peter Victor

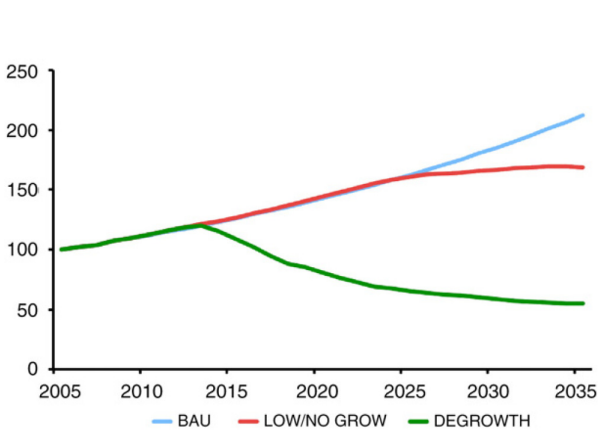

Fig. 6. GDP/capita.

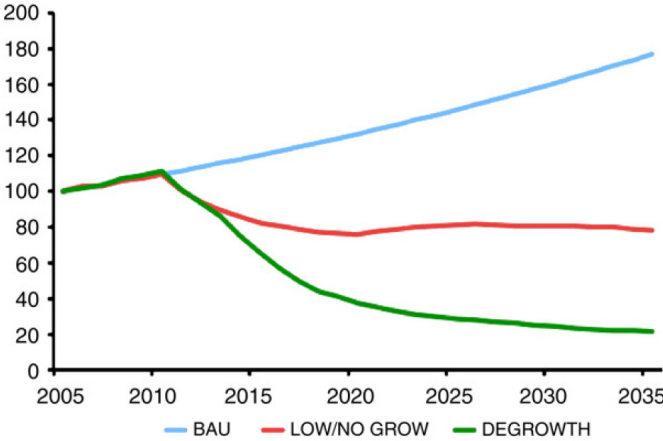
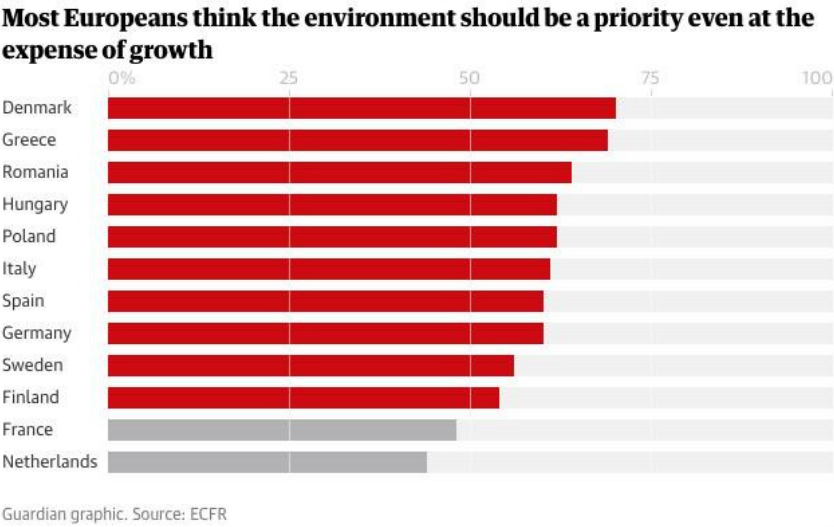

Fig. 7. Greenhouse gas emissions.

37

Postgroei, een draagvlak?

38

 FACULTY OF ECONOMICS AND
BUSINESS ADMINISTRATION

Jonas Van der Slycken
PhD candidate in Ecological Economics

Department of Economics

E   jonas.vanderslycken@ugent.be
T   +32 9 264 35 02

 Ecol_Economist

Dank u

 GHENT
UNIVERSITY

 DE GROENE
LOCOMOTIEF

 Rethinking
Economics
Ghent

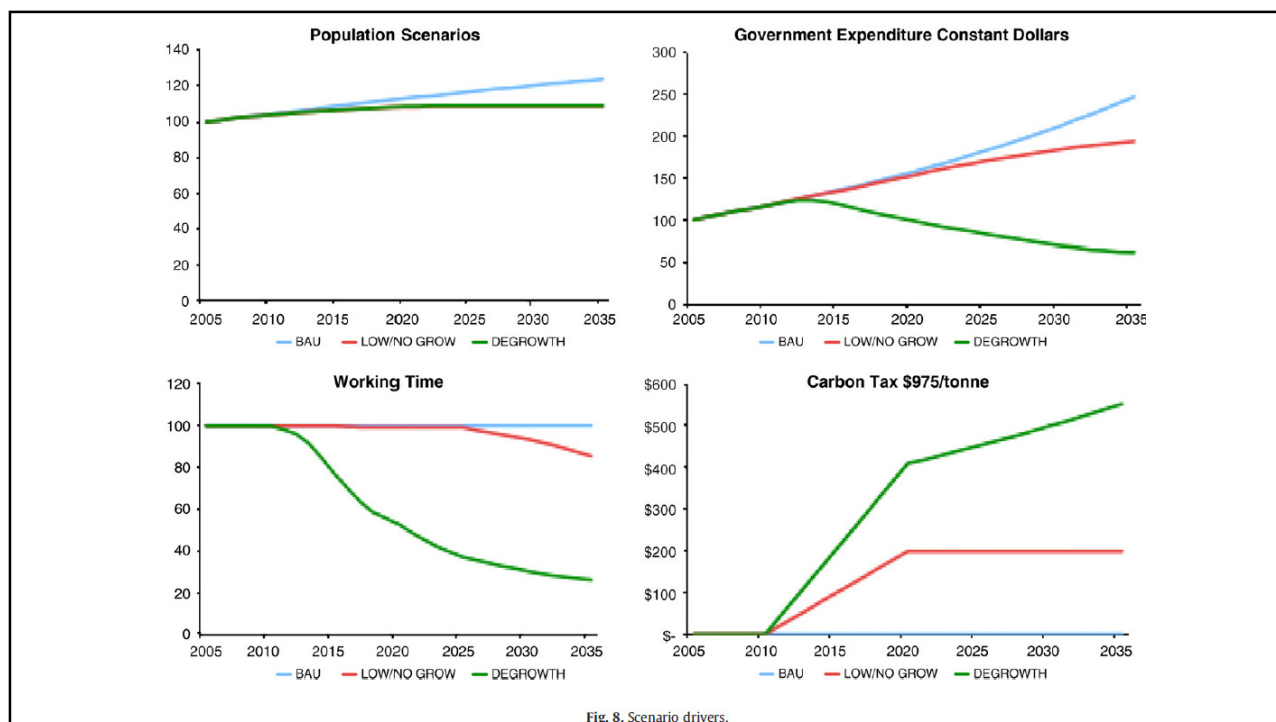
39

GROEI IS GOED (EN MOET)?

- Grotere koek
  - Meer te om te verdelen
  - Hoe is het verdeeld?
- Rijker om ecologische problemen aan te pakken?
- Groei bbp is problematisch

“Wie gelooft in onbepaalde groei van iets fysisch op een fysisch begrensde planeet, is ofwel gek ofwel een economist” (Boulding)

40

41

PRODUCTIVITEITSVAL

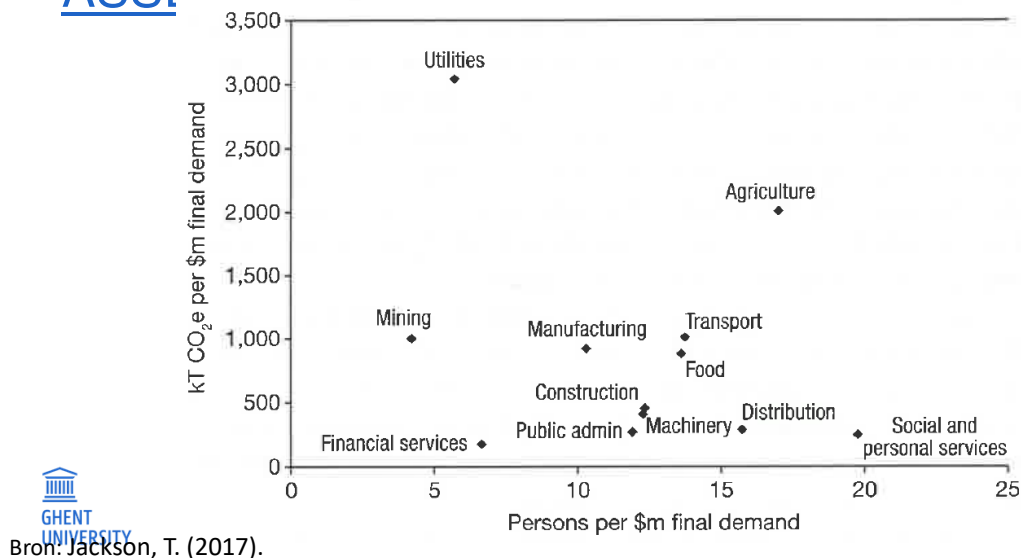
- Toenemende arbeidsproductiviteit is centraal in kapitalisme
  - Meer output per gewerkt uur (of minder uren werken voor gelijk productieniveau)
  - Om tewerkstelling constant te houden, is groei nodig a rato van productiviteitswinsten
  - Fietsen
    - 20 fietsen per maand x 2 werknemers = 40 fietsen
    - 40 fietsen per maand x 2 werknemers = 80 fietsen

Jobs?

- Werkdelen, kortere werkweek
  - 2 halftijdse werknemers x 20 fietsen per maand = 40 fietsen
- Dienstensector geen wonderoplossing, want import consumptiegoederen
- > Andere soort economische activiteiten: 'assepoestereconomie' (Cinderella economy)

42

ASSEFOESTERECONOMIE

43

NIEUWE ECONOMIE

- Lokale gemeenschap gebaseerde sociale onderneming
Energieprojecten, lokale boerenmarkt, *slow food* coöperatieven, sport clubs, bibliotheken, gezondheids- en fitness centra, lokale herstel- en onderhoudsdiensten, ambachtelijke workshops, schrijfcentra, water sport, muziek en drama, lokale training en vaardigheden & yoga (*martial arts*, meditatie), kappers en tuiniers, ...
- Betekenisvol werk, positieve gemeenschapsbijdrage, grondstoffenarm, welzijn en voldoening <> tijdsarme, materialistische supermarkteconomie
  - > groei vertragen
  - > arbeidsproductiviteit = recept om werk, gemeenschap en milieu te ondermijnen

44